

ภาคผนวก ก

**แบบสัมภาษณ์เรื่องความรู้พื้นบ้านของหมอเมือง
เกี่ยวกับสมุนไพรและสิ่งแวดล้อม**

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง ความรู้พื้นบ้านของหมอเมือง
เกี่ยวกับสมุนไพรและสิ่งแวดลอม

สำหรับสัมภาษณ์ หมอเมือง ของอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

แบบสัมภาษณ์นี้มี 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 2 ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร
- 3 ผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้, การถ่ายทอดเรื่องสมุนไพร
และการรักษาของหมอเมือง
- 4 ความคิดเห็นความตระหนักในสิทธิการเป็นเจ้าของ

เลขที่แบบสอบถาม.....

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน และใส่เครื่องหมาย หน้าคำตอบที่ท่านเห็นว่าถูกต้องหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและท่านเห็นว่าถูกต้อง

1. ชื่อ.....นามสกุล.....

2. อายุ.....ปี 3. เพศ.....

4. เลขที่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัดเชียงใหม่

5. อาชีพที่มีรายได้ เกษตรกร
 ค้าขาย
 รับราชการ
 รักษาคนไข้
 อื่น ๆ ระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 2,000 บาท
 2,001 บาท 4,000 บาท
 4,001 บาท 6,000 บาท
 6,001 บาท 8,000 บาท
 8,001 บาท 10,000 บาท
 10,000 ขึ้นไป

7. จบการศึกษา

- ต่ำกว่าประถมศึกษา
 - ประถมศึกษา
 - มัธยมศึกษา
 - อนุปริญญา
 - ปริญญาตรีขึ้นไป

8. ท่านได้รับความรู้เรื่องหมอเมืองและการรักษามออย่างไร

- สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
- ญาติที่เป็นหมอ
- เรียนรู้จากอาจารย์หรือจากตำราขณะบวช
- ศึกษาจากตำราด้วยตนเอง
- ศึกษาจากการมอตัวเป็นศิษย์หมอเมือง
- เป็นยาฝึบอกหรือฝันไป หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คลำใจ
- จากการอบรมหรือเรียนจากโรงเรียนแพทย์แบบโบราณ
- เกิดจากการสะสมประสบการณ์ด้วยตนเอง
- อื่น ๆ

9. ท่านได้เรียนความรู้เพิ่มเติมหรือไม่

- ไม่เคย
- เคยแต่ไม่เป็นระบบ
- เคยแต่เป็นระบบ
- อื่น ๆ (ระบุ)

10. ลักษณะการให้บริการของหมอเมือง

- รักษาเป็นอาชีพเสริม
- รักษาแบบหมอใจพระ
- รักษาแบบหมอจำเป็น

11. ท่านรักษาโดยใช้หลักการแพทย์ประเภทใด

- ก. แผนโบราณ
- ข. แผนปัจจุบัน
- ค. แผนโบราณ + แผนปัจจุบัน
- ง. ตามความเชื่อ / โสยศาสตร์ / โหราศาสตร์
- จ. ทุกอย่างรวมกันแล้วแต่โรคและอาการ
- ฉ. อื่น ๆ (ระบุ)

12. การให้บริการรักษาของท่าน

- ก. ให้บริการเป็นอาชีพประจำทุกวัน
- ข. ให้บริการตามคำร้องขอของผู้เจ็บป่วยเป็นบางครั้ง

- ค. ให้บริการเฉพาะญาติพี่น้องใกล้ชิดเป็นบางครั้ง
- ง. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร

1. สมุนไพร หมายถึงอะไร

- ก. พืชที่ใช้รักษาโรค
- ข. สัตว์ที่ใช้รักษาโรค
- ค. แร่ธาตุตามธรรมชาติที่ใช้ในการรักษาโรค
- ง. พืชหรือสัตว์ หรือ แร่ธาตุตามธรรมชาติที่นำมารักษาโรคได้
- จ. ไม่ทราบ

2. การใช้สมุนไพรเพื่อรักษาอาการหรือโรคมักมีชนิด

- ก. สมุนไพรเดี่ยว คือใช้เฉพาะ เช่น ใช้กระเทียมทาแก้กลาก
- ข. สมุนไพรรวม โดยใช้หลายชนิดผสมกัน
- ค. ถูกทั้ง 2 ข้อ ก. และ ข.

3. สมุนไพร หาได้จากแหล่งใด

- ก. ในป่า
- ข. เตรียมขึ้นเอง
- ค. สามารถปลูกเองได้ เช่น จิง , ข่า
- ง. ถูกทุกข้อ

4. การใช้สมุนไพรในการรักษาอาการหรือโรคมักมีวิธี

- ก. 3 วิธี
- ข. 4 วิธี
- ค. 5 วิธี
- ง. 6 วิธี
- จ. หลายวิธี

6. วิธีรักษาอาการหรือโรค มีอะไรบ้าง

- ก. ทา / นวด
- ข. คม
- ค. กิน / ดื่ม
- ง. ประคบ

- จ. รม/อบ
 ฉ. ทุกวิธีถูกต้องหมด
7. อาการฟกช้ำดำเขียว วิธีการรักษาที่ดีที่สุดคือ
- ก. ใช้ทา / นวด
 ข. ใช้ประคบ
 ค. ใช้อบ / รม
 ง. กิน / คั้ม
 จ. ก และ ข ถูกต้องที่สุด
8. อาการจากเสียดแน่นเพื่อ มีกรดในกระเพาะอาหารและลำไส้สมุนไพรมะเร็งที่แก้อาการได้ดีคืออะไร
- ก. น้ำขิง
 ข. ใพล
 ค. โหระพา
 ง. น้ำฝรั่งสด
 จ. ไม่มีข้อถูกต้อง
9. จงอธิบายความรู้ / ความเข้าใจ เกี่ยวกับสมุนไพรมะเร็ง
1. สมุนไพรมะเร็ง หมายถึง.....
 2. ชนิดของสมุนไพรมะเร็ง มีอะไรบ้างจงอธิบาย

 3. วิธีการรักษาโดยสมุนไพรมะเร็งมีกี่วิธีจงอธิบายและยกตัวอย่าง

4. จงบอกชื่อสมุนไพรเดี่ยว หรือ สูตรยาที่ใช้รักษาโรค /อาการต่าง ๆ จำนวน 10 ชนิด

ตัวอย่าง เช่น

ชื่อสมุนไพร / สูตรยา	ใช้รักษา	หมายเหตุ
จีเหلیل 1. ฟัาทาลายโจร 2. รวงจืด 3. หญ้าปากควาย 4. เหงือกปลาหมอ 5. บอระเพ็ด 6. เปล้าน้อย 7. ไพล 8. มะระจีนก 9. บัวบก 10. ปืป	แก้หัดบายก	ถ้าสมุนไพรอื่น ๆ ให้บันทึกให้ หมดพร้อมกัวิธีกรบำบัด รักษาโรคให้ละเอียด

10. โรค หรือ อาการที่หมอเมืองรักษามีโรคอะไรบ้าง (กรุณาวงกลมล้อมรอบข้อที่ถูกต้อง)

ชื่อโรค	สมุนไพรที่ใช้	หมายเหตุ
1. ร้อนไส้ร้อนท้อง 2. คับพืษตั้งหลาย 3. แก้กั้ม แก้กัเยี่ยม 4. เจ็บท้องกั้ว 5. มะโหก มุกเลือดมุกขาว 6. ลมท้องเดิน 7. หนั้วโน 8. เจ็บหลังเจ็บปื้นเอว 9. สัปปะว่าสาร 10. มะเฮ็ง (ปะเฮ็ง) 11. กระจุกหัก 12. โรคตาฟาง 13. ทมพืดเคื่อน		

ชื่อโรค	สมุนไพรที่ใช้	หมายเหตุ
14. ผีเข้า		ถ้าสัมผัสกับโรคและสมุนไพรที่นอกเหนือจากนี้ให้ลงรายละเอียดให้หมด
15. ตุ่มบีด		
16. ฮาวอก (คางทูม)		
17. มะเร็งคุด (ลม)		
18. กัด		
20. กิ่งผิด		
21. เด็กร้องไห้ไม่หยุด		
22. มุคคีตลงถึงดวงตาวาน (หนองใน)		
23. งูกัด		
24. ขาง – ซาง		
25. อัมพาต		
26. อ่อนเพลีย		

11. รูปแบบของยาสมุนไพรที่ท่านใช้เพื่อการรักษาคนไข้

- สมุนไพรตำรับ (ใช้สมุนไพรหลายชนิดรักษาโรค)
- สมุนไพรสด
- สมุนไพรสำเร็จรูป (สมุนไพรที่หมอมือเองเตรียมไว้ให้แล้ว)
- สมุนไพรควบ (ใช้สมุนไพรหลายอย่างและวิธีการอื่นประกอบการรักษา)
- สมุนไพรควบยาปัจจุบัน
- สมุนไพรควบอื่น ๆ
- อื่น ๆ (ระบุ)

12. มีปัจจัยใดที่นำไปสู่โรคหรืออาการรุนแรงเพิ่มขึ้น

- เพศ อายุ ฤดูกาล
- ช่วงเวลา อาหาร อื่น ๆ

13. ท่านมีวิธีการตรวจวินิจฉัยอย่างไร

- การซักประวัติ มี ไม่มี อื่น ๆ
- การตรวจร่างกาย มี ไม่มี อื่น ๆ

ส่วนที่ 3 ผลกระทบต่อขบวนการเรียนรู้ / การถ่ายทอด เรื่องสมุนไพรรักษาหอบหืด
คำสั่ง จงอธิบายหรือ เติมข้อความให้ถูกต้องสมบูรณ์

1. ขบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดเรื่องสมุนไพรรักษาหอบหืด

วิธีการ	เนื้อหา	ปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้	หมายเหตุ
1. ภาษาที่ใช้ 2. เอกสาร/ตำรา 3. บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 4. สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ 5. วิธีการถ่ายทอดหรือ การเรียนรู้			

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับหอบหืด

จงเล่าในประเด็นต่อไปนี้

1. คำรักษาพยาบาล
2. กระบวนการรักษาพยาบาล
3. แหล่งที่มาสมุนไพรรักษาหอบหืด สถานที่
4. การรับข่าวสาร สื่อต่าง ๆ
5. การติดต่อสมาคมกับกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มหอบหืด, อาสาสมัครต่าง ๆ
6. ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
7. ทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

3. กระบวนการรับข้อมูลข่าวสาร

ชื่อของการรับข่าวสาร เกี่ยวกับหมอเมือง/สมุนไพร	ความถี่			
	บ่อยครั้ง	ท่าน ๆ ครั้ง	ไม่ได้รับ	อื่น ๆ
1. วิทยู				
2. โทรทัศน์				
3. หนังสือพิมพ์				
4. วารสาร				
5. อื่น ๆ				

4. เมื่อท่านรักษาคนไข้ท่านได้ท่านได้ปฏิบัติสิ่งเหล่านี้หรือไม่ (ระบุพิธีกรรมต่างๆ)

- การเลี้ยงผี การเรียกขวัญ เลี้ยงทาย
 ผูกข้อมือ รคน้ำมันต์ สะเดาะเคราะห์
 การใช้สมุนไพร

5. ศิที่นับถือมีอะไรบ้าง

- ศิปู่ย่า ศิพ่อแม่ แม่่มอน ศิปู่แสะย่าแสะ
 ศิเจ้าพ่อคุมพันธ์

6. สาเหตุที่คนไข้มาหาหมอเมือง

- เป็นอาการที่ผู้ป่วยมีความเชื่อในตัวหมอ
 เคยมารักษา
 ล้มเหลวหรือผิดหวังในการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐ
 เคยไปรักษาหลายแห่งแล้วไม่ได้ผล
 1+2+3+4

7. ในการให้การรักษาของหมอผู้ป่วยต้องเสียค่ารักษาใดหรือไม่

- ต้องเสีย ไม่ต้องเสีย
 ค่าขันตั้งยกครู มีทั้งเสียเงินและไม่เสียเงินจำนวนที่ไม่แน่นอน
 อื่นค่าคำหัว ค่าสมนาคุณ แล้วแต่ศรัทธา

8. การมีศิษย์ หรือ ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการรักษาโรค

- ไม่มี มี

9. ความรู้ของหมอเก็บไว้ในลักษณะใด

- อยู่ในความทรงจำของหมอ
 เป็นตำราอักษรธรรม
 เป็นตำราอักษรไทย
 เป็นตำราที่หมอบันทึกเอง
 เป็นอักษรล้านนา
 1+2+3+4

10. การเก็บรักษาตำรา

- อยู่ในสภาพสมบูรณ์ชัดเจน
 เก็บไว้อย่างดี
 ไม่ได้รับการดูแลและรักษาที่ดีมีการชำรุดเสียหาย

11. สภาพตำราที่หมอมืออยู่

- อยู่ในสภาพสมบูรณ์ชัดเจน
 ชำรุดเสียหายเล็กน้อย หรือ บางส่วน
 อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก
 ไม่เห็นตำรา (ให้คนอื่นไปแล้ว)

12. คุณลักษณะของบุคคลที่จะสามารถสืบทอดความรู้จากหมอเมือง

- เป็นใครก็ได้
 ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี
 ต้องมีบุคลิกหรือลักษณะพิเศษเฉพาะ
 ต้องเป็นลูกหลานของหมอเมือง
 ต้องเป็นผู้สนใจศรัทธาในหมอเมือง
 อื่น (มีใจรัก, ชอบช่วยเหลือคนอื่น)
 ต้องเป็นน้อย หรือ หนาน (คือผ่านการบวชเป็นเณรหรือเป็นพระมาแล้ว)

13. ท่านมีพิธีกรรมใดที่ใช้ในการรักษาคนไข้
- พิธีเลี้ยงผี พิธีเลี้ยงตาย
- พิธีเรียกขวัญ การใช้น้ำมันต์
- พิธีสะเดาะห์เคราะห์ อื่น ๆ ระบุ
14. ท่านเคยใช้สื่อเหล่านี้หรือไม่ ในการรักษาคนไข้
- พิธีกรรม คาถา เสก เป่า
- น้ำมันต์ การนวด
- ประคบ
15. ท่านมีข้อห้าม สำหรับโรคที่ท่านรักษาอย่างไร
- มี โปรคระนู.....
- ไม่มี โปรคระนู.....
- อื่น ๆ:
16. วิธีการที่หมอใช้เพื่อการวินิจฉัยอาการ และ เลือกรักษา
- การตรวจร่างกาย การเทียบกับตำรา
- การซักประวัติผู้ป่วย การใช้พลังสมาธิ
- การนั่งทางใน การใช้เสียงทายทางไสยศาสตร์
17. ครั้งสุดท้ายที่หมอให้การรักษาผู้ป่วย
- ในรอบสัปดาห์ที่แล้ว
- ในรอบเดือนที่แล้ว
- นานกว่า 1 เดือน < 3 เดือน
- นานกว่า 3 เดือน < 6 เดือน
- นานกว่า 6 เดือน < 1 ปี
- มากกว่า 1 ปี
18. คนไข้ที่มารับการรักษาส่วนมากมาจากที่ใด
- หมู่บ้านใกล้เคียง
- ญาติพี่น้องหรือเพื่อนใกล้ชิด
- จากตำบล อำเภออื่น ๆ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น “ความตระหนักในสิทธิการเจ้าของ

ที่	เรื่อง	เห็นด้วย	เฉย	ไม่เห็นด้วย
1	สมุนไพรมีสิ่งทีควรส่งเสริมการใช้			
2	สมุนไพรรูทุกคนควรมีสิทธิ์ในการใช้			
3	สมุนไพรรูที่ผู้ใช้ควรเป็น “หมอเมือง” เท่านั้น			
4	การใช้สมุนไพรรูในการรักษาทุกคนมีสิทธิ์ทำได้			
5	ควรมีการปลูกสมุนไพรรูทุกครัวเรือน			
6	ควรมีการจดลิขสิทธิ์การใช้สมุนไพรรู			
7	ควรมีกฎหมายควบคุมการใช้สมุนไพรรู			
8	ควรมีการรวบรวมตำราสมุนไพรรูโดยภาครัฐบาล			
9	ควรมีการเผยแพร่เอกสารตำราโดยภาครัฐ			
10	ควรมีการบรรจุในหลักสูตรนักเรียนในระดับ ประถมหรือมัธยม โดยจัดเนื้อหาตามความ เหมาะสม			
11	ควรมีการจัดตั้งสถาบัน / หรืออบรม/สอนการใช้ สมุนไพรรู			
12	ควรมีหน่วยงานภาครัฐบาลรับผิดชอบ โดยเฉพาะ			
13	ควรมีการสงวนพืชสมุนไพรรูที่หายากไว้			
14	ควรมีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตำรารักษาโรคของท่าน ไว้			
15	ในปัจจุบันสมุนไพรรูถูกละเลยและไม่ได้รับความ สนใจจากคนรุ่นปัจจุบัน			

ตอนที่ 5 จงอธิบาย/ให้ข้อคิดเห็น (หรือผู้สัมภาษณ์หมอมือง) ในเรื่องความตระหนักในสิทธิการ
เป็นเจ้าของทรัพยากร ในหัวข้อดังนี้

1. การเป็นเจ้าของทรัพยากรสมุนไพรและวิธีการรักษาโรคในความหมายของท่านคืออะไร มีอะไรบ้าง.....
2. สมุนไพรพื้นบ้านท่านคิดว่าควรมีการจดลิขสิทธิ์ / ออกกฎหมาย เพื่อควบคุม/ขึ้นทะเบียนหรือไม่/เพียงใด.....
3. บทบาทของ “หมอมือง” ในปัจจุบันที่ใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรค มีอย่างไร ตามทรรศนะของท่าน.....
4. ความคาดหวัง ในบทบาทของ “หมอมือง” ที่ใช้สมุนไพรรักษาโรค ในอนาคต.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความร่วมมือ
ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

คำถามที่ใช้สอบถามร่วมกับการสังเกตและการสัมภาษณ์

คำถามที่ใช้สอบถามร่วมกับ การสังเกตและการสัมภาษณ์

1. เมื่อคนไข้มาหาท่าน ท่านมีวิธีการรักษาโดยสมุนไพรอย่างไรบ้าง ?
2. สมุนไพรที่หมดใช้เป็นประจำมีอะไรบ้าง ?
3. มีโรคอะไรบ้างที่ท่านให้การรักษาโดยใช้สมุนไพรได้
4. ท่านมีวิธีการคัดเลือกสมุนไพรมาใช้อย่างไร ?
5. อะไรเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้และรักษาโรคโดยสมุนไพร
6. ท่านมีวิธีการเก็บสมุนไพรมาใช้ได้อย่างไร ?
7. ท่านได้มีเวลาไปพบปะกับเพื่อนหมอมือเมืองด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือไม่ บ่อยแค่ไหน ?
8. ท่านมีวิธีการเรียนรู้ และการศึกษาโรควิธีการรักษาคนไข้ จากใคร ? อย่างไร ? มีพิธีกรรมอะไรบ้าง ?
9. ส่วนใหญ่ท่านได้สมุนไพรมาจากไหน ? (แหล่งที่มา)
10. ท่านมีวิธีการที่จะอนุรักษ์สมุนไพรหายาก และรักษาโรคหายาก ๆ ไว้ใช้ให้นาน ๆ ได้อย่างไร ?
11. มีสมุนไพรอะไรบ้างที่ท่านหาไม่ได้แล้วและกำลังจะหมดไป ให้อธิบาย
12. ท่านมีวิธีการคัดเลือกลูกศิษย์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ได้อย่างไรบ้าง ?
13. ปัจจุบันภาครัฐบาลให้ความช่วยเหลือท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง ?
14. ท่านต้องการให้รัฐบาลให้การดูแลรักษาสมุนไพร อย่างไรบ้าง
15. ที่ผ่านมานหน่วยงานใดได้เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือด้านสมุนไพรและตัวหมอมือเมืองหรือไม่/อย่างไร ?
16. ท่านมีความรู้สึกหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่นของท่านอย่างไร ?
17. อะไรเป็นสาเหตุให้ท่านสนใจเรื่องสมุนไพร และการช่วยเหลือคนไข้
18. ท่านมีความเชื่อหรือไม่ว่า สมุนไพรของบรรพบุรุษใช้ได้จริง และมีประโยชน์
19. พี่ชสมุนไพรมีส่วนช่วยในการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง ?
20. ท่านมีความต้องการที่จะให้รัฐบาลเข้าช่วยเหลือท่านอย่างไร และถ้าช่วยจะให้ช่วยในเรื่องใดบ้าง ?
21. ในฐานะที่ท่านเป็นหมอมือเมืองท่านคิดว่า หมอแผนปัจจุบันมีส่วนช่วยท่านได้หรือไม่อย่างไร ?
22. คำราที่เป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ในการเรียนรู้ จดจำติดต่อกันมานับวันจะสูญหายไป ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร ?
23. ขอให้ท่านช่วยอธิบายพิธีกรรม/ความเชื่อ, ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ท่านให้การรักษาคนไข้ของท่าน

24. ท่านใช้สมุนไพรที่ชนิดในการรักษาโรคแต่ละครั้ง ?
25. ท่านมีการจดบันทึกชื่อ พืชสมุนไพร, ขนาด, วิธีการใช้หรือไม่ (สังเกตการ)
1. ท่านมีวิธีการรักษาโรคท้องร่วงโดยสมุนไพรอย่างไร ?
 2. ท่านนำสมุนไพรมาใช้รักษาโรคจากแหล่งใด ?
 3. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้รับข่าวสารทางการแพทย์แผนปัจจุบันจากที่ใดบ้าง ?
 4. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้รับข่าวสารทางการแพทย์แผนโบราณจากที่ใดบ้าง ?
 5. ท่านมีข้อห้ามที่ใช้แนะนำคนไข้ของท่านอย่างไรบ้าง ?
 6. ท่านมีข้อวินิจฉัยโรคว่าอาการเจ็บป่วยมากน้อยแค่ไหนได้อย่างไร ?
 7. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อนำพืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคให้กับคนไข้ของท่าน
 8. ท่านมีวิธีการแยกชนิดของโรคแต่ละโรคได้อย่างไร ?
 9. ท่านมีวิธีการรักษาโรคให้คนไข้ของท่านได้อย่างไรบ้าง ?
 10. สมุนไพรอะไรบ้างที่ท่านใช้ในการรักษาโรค
 11. ท่านลองบอกโรคต่าง ๆ ที่ท่านสามารถรักษาได้โดยสมุนไพร
 12. ท่านมีวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการรักษาโรค โดยสมุนไพรอย่างไรบ้าง ?
 - ถ่ายทอดกันด้วยระบบครอบครัว
 - ถ่ายทอดกันด้วยระบบจากบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย (มรดกตกทอดจากรุ่นย่ายาย)
 - ถ่ายทอดกันด้วยระบบเครือญาติ
 - ถ่ายทอดกันด้วยระบบสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้าน
 - ถ่ายทอดกันด้วยลักษณะอื่นๆ เช่น เลียนแบบ, จดจำ
 - ถ่ายทอดกันด้วยในลักษณะการอบรม
 13. ท่านมีวิธีการแนะนำรักษาโรคโดยสมุนไพรด้วยโรคต่าง ๆ อย่างไร และใช้สมุนไพรอะไรบ้างที่ชนิด ? (ยกตัวอย่าง)
 14. ท่านมีความคิดที่จะใช้หรือจะแนะนำผู้อื่นใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ในอนาคตอย่างไรบ้าง ?

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายอินใจ วงศ์รัตนเสถียร
วัน เดือน ปี เกิด	15 ธันวาคม 2507
สถานที่เกิด	อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
2526	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดโนนทัยพำเพ็ญ เชียงใหม่
2529	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิทยาลัยสาธาณสุขภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก
2537	สำเร็จการศึกษาปริญญาสาธาณสุขศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	
	ปัจจุบันเป็นข้าราชการสาธาณสุขสำนักงานสาธาณสุข จังหวัดพิษณุโลก